

Råsunda kyrka

© Stockholms stift
Stockholm 2008
www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift
info.stockholmsstift@svenskakyrkan.se

Råsunda kyrka

Solna församling, Solna kontrakt, Stockholms stift

Näckrosen nr 1, Förrådsgatan 26, Råsunda, Solna socken och kommun, Stockholms län, Uppland

Råsunda kyrka började byggas 1966 och invigdes den 21 april 1968 av biskop Helge Ljungberg. Kyrkans arkitekt Georg Scherman (1899–1978) var stadsarkitekt först i Sigtuna och från 1943 i nybildade Solna stad fram till 1945. Egen verksamhet tillsammans med arkitekt Bengt Romare resulterade bl a i Historiska museets nybyggnad 1930, Patent- och registreringsverkets utbyggnad 1957, institutionsbyggnader för Stockholms högskola samt ombyggnad av Hårings slott. Råsunda kyrka blev hans sista stora uppdrag och enda kyrkobyggnad.

Kyrkan är skyddad enligt Riksantikvarieämbetets beslut 2001-05-29. Bestämmelserna i 4 kapitlet 3 § lagen om kulturminnen ska tillämpas på kyrkobyggnaden och den tillhörande kyrkotomten. För kyrkans inventarier gäller bestämmelserna i 4 kapitlet 6–10 §.

HISTORIK

Namnet Råsunda är troligen bildat samtidigt med Råsundabolaget 1907 genom en sammansmältning av namnen Råsta och Frösunda.

Solna församling nordväst om Stockholm överfördes 1942 från Uppsala ärkestift till det då nybildade Stockholms stift. På grund av befolkningsökning delades Solna 1963 i två församlingar, Solna och Råsunda. Samtidigt bildades Solna Råsunda kyrkliga samfällighet. Sedan 2008 är de båda församlingarna återigen en med namnet Solna församling. Inom Råsunda

församling uppfördes en ny kyrkoanläggning där kyrka, klockstapel och kyrkotomtens utformning samt kyrkans inredning ingick i den uppgift arkitekten Georg Scherman fick 1963. Som utgångspunkt fanns ett detaljerat program för kyrko- och församlingslokaler utarbetat av församlingens kyrkoherde och Solna stads planingenjör. Till detta fogade arkitekten sina egna intentioner och gav form åt en anläggning i tidens anda med rötter i historien. Glaskonstnären Erik Höglund (1932–1998) har svarat för kyrkans konstnärliga utsmyckning.

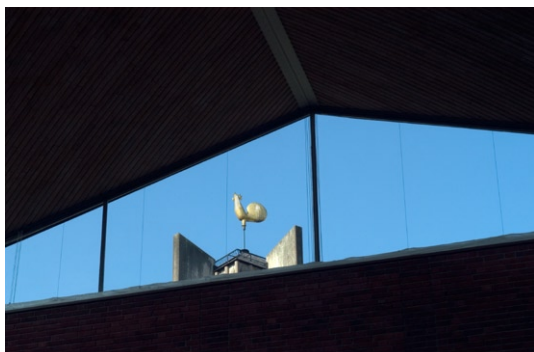
BESKRIVNING

Omgivningen

Råsunda kyrka är uppförd i den redan under 1900-talets början utbyggda stadsdelen Råsunda norr om Stockholm. Kyrkan ligger på en bergshöjd i nordöstra delen av Näckrossparken. Runt parken finns äldre villor och flerbostadshus samt gamla Filmstaden, nu på väg att omvandlas till bostäder. Trots att kyrkan är högt belägen är den inte särskilt synlig på håll och kan därför uppfattas som lite avsides belägen.

Kyrkomiljön

Kyrkotomten avgränsas i väster av en hög stödmur mot parken och Näckrosdammen vars vattenspegel tagits tillvara vid gestaltningen av kyrkan. I norr utgör bergets högst belägna punkt

Klockstapelns tupp utförd av Erik Höglund.
© ERIK HÖGLUND/BUS 2008

en naturlig gräns och i öster ligger kyrkans slutna korvägg nära tomtgränsen. I söder ansluter tillfart och bilparkering vid ingång till souterrängplanets församlingslokaler. Längs kyrkans sydfasad finns upphöjda rabatter för rosenplantering i lådor av betongblock. En bred terrängtrappa i väster leder upp till en plan, gräsbevuxen förgård framför kyrkans huvudentré. Förgårdens gräs- och stenbeläggning bildar ett kvadratisk mönster kallat "Guds gröna ängar".

Marken har höjts mot sidoskeppets entré så att den nu fungerar för rörelsehindrade.

I förgårdens sydvästra hörn reser sig ett 22 meter högt klocktorn likt en medeltida **kamparnil** och krönt av en förgylld tupp formgiven av konstnären Erik Höglund. Tornet är uppfört av prefabricerade byggnadselement i vitbetong. I ett klockhus, som täcks av rostfritt stål, hänger längst ner storklockan Kärleken, mellanklockan Tron och överst lillklockan Hoppet. Klockorna är gjutna 1967 av Bergholtz klockgjuteri i Sigtuna.

Kyrkobyggnaden

Kyrkan är orienterad med **kor**et i öster och med ingång från förgården i väster. Församlingsloka-

Exteriör från väster.

ler ligger i souterrängplan med entré i söder. Byggnaden är uppförd med stomme i betong. Anläggningen består av två sammanbyggda rektangulära huskroppar där sidoskeppet motsvarar mittskeppets halva höjd och bredd.

Exteriör

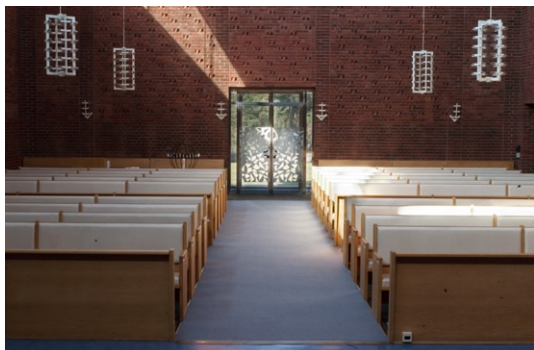
Kyrkan saknar sockel och har fasader i rött tegel som ansluter till markbeläggningen. Mittskeppets slutna fasader avslutas upptill av en takfot i betong. Ljusintag till kyrkorummet sker genom triangelformade fönster med klarglas, belägna över takfoten – ett på vardera kortsidan och två på vardera långsidan. Mittskeppets tak är sammansatt av åtta **hyperboliska paraboloider** medan sidoskeppet har plant tak. Taken är täckta med plåt i koppar. Över sidoskeppets plana tak finns en utbyggd ljudtratt för orgelns akustik. Sidoskeppet är försett med ett rektangulärt fönster i västfasaden och två kvadratiske fönster i norrfasaden, entré med port i ädelträ mot väster och glasad nödutgång i norr. I anslutning till mittskeppets västgavel ligger **vapenhuset** i form av en "uppställd port" med fasader i rött tegel och kyrkans huvudentré i glas innefattat i metallskenor. Till entrén leder en tresidig trappa i

granit och över porten sitter ett kors i metall. Sydfasadens souterrängvåning är klädd med polerade granitplattor mellan ett band av fönster och baldakinförsedd entré till församlingslokaler.

Interiör

Vapenhuset får sitt ljus från den glasade kyrkporten. Golvet är belagt med kvadratisk rött tegel. Sidoväggarna är klädda med obehandlat trä, delvis inredda med hyllor för information till kyrkobesökare. Glasdörrar mot kyrkorummets är försedda med galler av konstsmide i vitt med genombrutet mönster som symboliserar den söndertrasade människosjälen.

Kyrkorummets invändiga väggytor är av samma röda fasadtegel som yttermurarna, men utförda med horisontal mönstermurning. Takkonstruktionen i vitlaserat limträ med naturfärgad träpanel är ett skaltak av åtta **hyperboliska paraboloider**. Takformen återfinns redan i det förkristna **tabernaklet**. Ljusbandet under skaltaket är utfört med isolerglas i rostfria karmar. Ljusinfallet ger rymd åt rummet och en öppen svävande verkan åt taket. För att behålla denna känsla även efter mörkrets inbrott ligger en

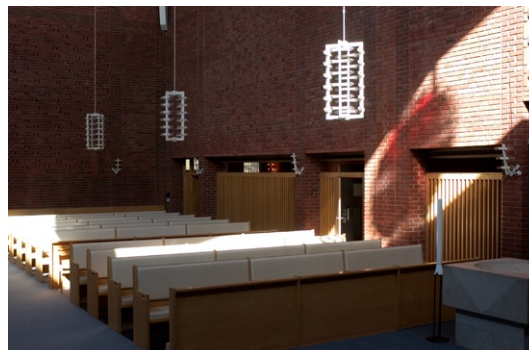
Interiör mot väster.

Interiör mot öster.

dubbel ramp av gasfyllda rörlampor med varmt ljus på murkrönet under fönsterbandet. Vita ljudabsorbenter i form av vingar hänger fritt från taket.

Golvet i långhuset är belagt med heltäckningsmatta i blågrå ton utom under de främre bänkkvarteren som har linoleumgolv i mörkt blå ton. **Koret** har golv av linoleummatta i ljusare blå ton. Golvet har en fris av rött kvadratisk tegel. I **korväggen** reliefmurning framträder tre kors som symboliserar Golgata. Övriga väggar har snedställda tegel med hålrum för den akustiska effekten. **Långhuset** är avskärmat mot sidoskeppet med en spaljé i ljust obehandlat trä. **Koret** är öppet mot sidoskeppet i norr där kyr-

Bänkkvarter på norrsidan.

kans orgel har sin plats, sedan 2002 inflyttad mot kyrkorummet. Orgeln är byggd av Åkerman och Lund och har 18 stämmor. I själva koret står även en svart flygel.

Kyrkorummet har fyra, fasta, öppna bänkkvarter, två öster om korsgången med fyra bänkar i varje och två väster om korsgången med sex bänkar i varje. Bänkarna är av naturfärgad ljus ek med sits och ryggstycke i pergamentvitt skiffer. Till bänkarna har ursprungligen hört knäfall utförda i samma material. De är nu undanställda i fläktrummet i nedre planet. Sista

Altarbord med altarprydnad på tegelmuren, en framställning av Den helige Ande i form av trons "Heliga lågor" utförd i ofärgat glas med indirekt belysning av Erik Höglund. © ERIK HÖGLUND/BUS 2008

bänken i sydvästra kvarteret är nu placerad i sidoskeppet mot östväggen.

Altaret, dopfunten och predikstolen bildar en triangel. De är utförda i vit Ekensbergsmarmor med inhuggna symboler, bl a ett Kristusmonogram på altarets framsida. Altaret är fristående från korväggen och centralt placerat på ett tre trappsteg högt podium av marmor. Det består av altarskiva på två stöd. Dopfunten är ett kvadratisk block med en urkarvad cuppa och predikstolen har rektangulär form med dold plattform. Golvlyusstakar är placerade vid predikstol och dopfont. I korgolvet finns beslag efter en altarring. Knäfallen förvaras i förrådet bakom orgeln och används framför allt som sittdynor på förskolegudstjänster, medan själva skranket förvaras i nedre fläktrummet.

Kyrkorummets utsmyckning är gjord av glaskonstnär Erik Höglund, knuten till Boda glasbruk. Som altarprydnad hänger en glaskulptur på tegelmuren, en framställning av Den helige Ande i form av trons "Heliga lågor" utförd i ofärgat glas med indirekt belysning. Högst upp sitter den tronande Kristus, symbolen för Kristi allmakt, omgiven av en mandorla. Inspiration till den i blått, violett och svart med inslag av rött färgade glasmosaikerna har Erik Höglund säkert bl a hämtat från Ravennas mosaiker från 800-talet. Mosaiken blir belyst genom korväggens fönsterband.

På altaret står ett kors gjutet i ofärgad, frostat glasmassa, två ljusstakar i glas och två åttkantiga glasvaser av Christer Sjögren (1926–), verksam vid Lindshammars glasbruk. Kormattan "Livets väg" är komponerad av Dagmar Lodén (1904–) i blått och grönt med inslag av brunt och vävd 1987 i Alice Lunds ateljé i flossateknik. Den ursprungliga mattan stals vid ett inbrott 1986 och har ersatts av en replik från samma ateljé. På

Korväggens utsmyckning av Erik Höglund.

© ERIK HÖGLUND/BUS 2008

södra väggen hänger en nummertavla i trä i form av ett skåp. Den har haft sin motsvarighet på norra väggen men har tagits ned med anledning av att orgeln efter flytten täcker platsen där tavlan suttit. Nummertavlan förvaras i förrådet.

Rummet får elektrisk belysning från åtta hängande takarmaturer, geometriskt placerade i förhållande till takets form och väggarnas mönstermurning. Armaturerna består av vita, höga, smala lampkronor där glödlamporna är en del av lampans form. Motsvarande utformning i lampetter sitter på norra, västra och södra väggen. Östväggen har beslag efter ljuslampetter i svart smide, fem på var sida om altaret, som tillkommit senare.

Sidoskeppet i norr innehåller **sakristia**, skrudkammare, körens skrudningsrum och andra biutrymmen.

Inventarier

Mässhakar och **stolor** i samtliga liturgiska färger är komponerade av textilkonstnärinnan Dagmar Lodén. På norra väggen i trappan mellan kyrkan och församlingsvåningen hänger en träskulptur av tyskt ursprung daterad till 1500–1600-tal och skänkt av arkitekten Georg Scherman.

Församlingslokalerna i nedre planet består av Johannessalen, som var tänkt att kunna delas av i två studierum, nu möblerat för att användas som ett rum samt Näckrossalen, delbar i samlingsal med öppen spis och klubbрум med fönster i söder.

Det ursprungliga konfirmandrummet är ombyggt till kök. Övriga utrymmen har delvis byggts om eller fått ändrad funktion. Södra entrén som leder till församlingslokalerna har byggts om för rörelsehindrade och hiss har installerats upp till kyrkan.

KULTURHISTORISK KARAKTERISTIK

Råsunda kyrka är uppförd i den redan under 1900-talets början utbyggda stadsdelen Råsunda norr om Stockholm. Trots läget på en bergshöjd i Näckrosparken med äldre villor och flerbostadshus i omgivningen är den svår att se på håll och kan därför uppfattas som avsides belägen.

Kyrkan hör till 1960-talets arkitektoniskt mera genomarbetade kyrkor där arkitekten Georg Scherman har gett form åt en anläggning i tidens anda men med rötter i historien.

Kyrkans exteriör präglas av monumentalitet, sträng enkelhet och hantverksmässig kvalitet

Kyrkorummet karakteriseras även av de varmt röda, mönstermurade tegelväggarna och rymden under det svävande taket över rummets

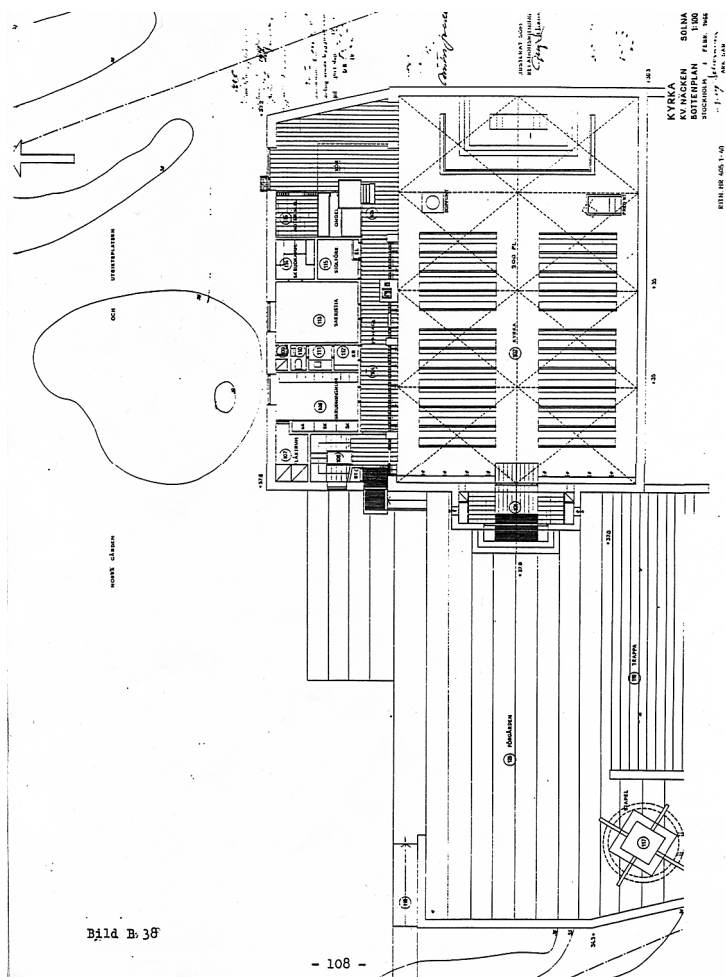
ljusinsläpp. Planen betonar mittaxeln och vägen till altaret börjar redan ute på förgårdens kvadratiska mönsterläggning i gräs och sten. Det finns en symbolik i vandrigen från klocktornet över ”Guds gröna ängar”, genom den ”uppställda porten”, förbi det söndertrasade smidet i glasörrarna, upp för mittgången och de tre trappstegen till altaret, tegelmuren med mönster av Golgatas kors och den höjda blicken upp mot glasskulpturen med Kristus i **mandorlan**. Altare, predikstol och dopfunt, ritade av arkitekten, är utförda i tunga marmorblock av varmvit Ekensbergsmarmor med dekorhuggna triangelformade symboler. Deras inbördes placering i rummet är geometriskt exakt. I övrigt är den konstnärliga utsmyckningen utförd av Erik Höglund som tillhör landets främsta glaskonstnärer.

Mässhakar och **stolor** i samtliga liturgiska färger är komponerade av konstnärinnan Dagmar Lodén liksom **kormattan**.

Att särskilt tänka på vid förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- det välplanerade samspelet mellan omgivningen och kyrkomiljön
- kyrkotomtens planering och material i murar, trappor, markbeläggning samt växtlighet
- förgårdens utformning och funktion i förhållande till klocktorn och kyrkobyggnad
- inhemska material i betong, tegel, trä, glas, stål, koppar och marmor
- kyrkorummets känsla av rymd och lätthet med höga tegelmurar och svävande tak över fönsterbandets ljusintag
- inredningens exakta placering i förhållande till taket samt mittgång, sidogångar och korsgång, tak- och väggarmatur placerade på geometriskt uträknade platser
- konstnärlig utsmyckning av glaskonstnären Erik Höglund och textilskrud av Dagmar Lodén
- den sparsamt förekommande ursprungliga utsmyckningen i kyrkorummet.

ORIENTERINGSPLANER

Råsunda kyrka. Ritning av bottenplan av Georg Scherman 1966. ATA.

Situationsplan saknas.

KRONOLOGI

År	Händelse	Källa
1963	Solna församling delas i två församlingar under namnet " <i>Solna Råsunda kyrkliga samfällighet</i> ". Behov finns av ny kyrka i Råsunda.	Törnkvist 1988
1960-talets början	Plats invid Näckrossparken väljs, arbetsnamn Näckroskyrkan.	dito
1960-talets början	Stadsplaneändring av tomten och begäran om nivåutjämning för anordnandet av tillfartsväg genom parken.	dito
1963	Georg Scherman förordas som arkitekt till uppdraget att rita kyrka, församlingslokaler, klockstapel, kyrktomtens utformning och kyrkans inredning.	dito
1960-talets början	Program för kyrko- och församlingslokaler utarbetas av församlingens dåvarande kyrkoherde, Henrik Ivarsson och Solna stads planeringsingenjör, Gunnar Börjesson. " <i>Förslag till program för kyrka i kvarteret Näckrosen nr 1 Solna.</i> "	dito
1965	Tre alternativa förslag utarbetas av arkitekten Georg Scherman utifrån programmet. Alternativ 3 antas. I arkitektens uppdrag ingår även att rita klockstapel, planera platsen framför kyrkans entré och utforma kyrkans inredning.	dito
1967	Stapelns tre kyrkklockor gjuts av Bergholtz klockgjuteri Sigtuna.	dito
1968	Kyrkan invigs den 21 april av biskopen Helge Ljungberg.	dito
1987	Replik av originalmatta i koret, komponerad av textilkonstnärinnan Dagmar Lodén, vävs av Inger Persson och Mia Korsgren, Alice Lunds ateljé 1987.	Karlsson 1988
2002	Orgeln flyttas mot sydost in mot koret.	SLM
2003	Sidoentré i väster byggs om för rörelsehindrade. Hiss upp till kyrkan installeras. Gardiner sätts upp som solskydd vid syd- och västfönster. Brandskyddsåtgärder genomförs.	dito

KÄLLFÖRTECKNING

ARKDOK Arkitekturmuseets arkiv
ATA Antikvarisk-topografiska arkivet
SLM Stockholms läns museum arkivet
Solna kyrkoförvaltnings arkiv

Karlsson, A M, *Råsunda kyrka och Betlehems-
kappellet*. Upplands kyrkor nr 204, Katrine-
holm 1988
Törnkvist, E G, *Arkitekten Georg Schermans
byggnadsverk i Solna under 1950- och 1960-
talen*. Uppsats i konstvetenskap vid Stock-
holms universitet, 1988